

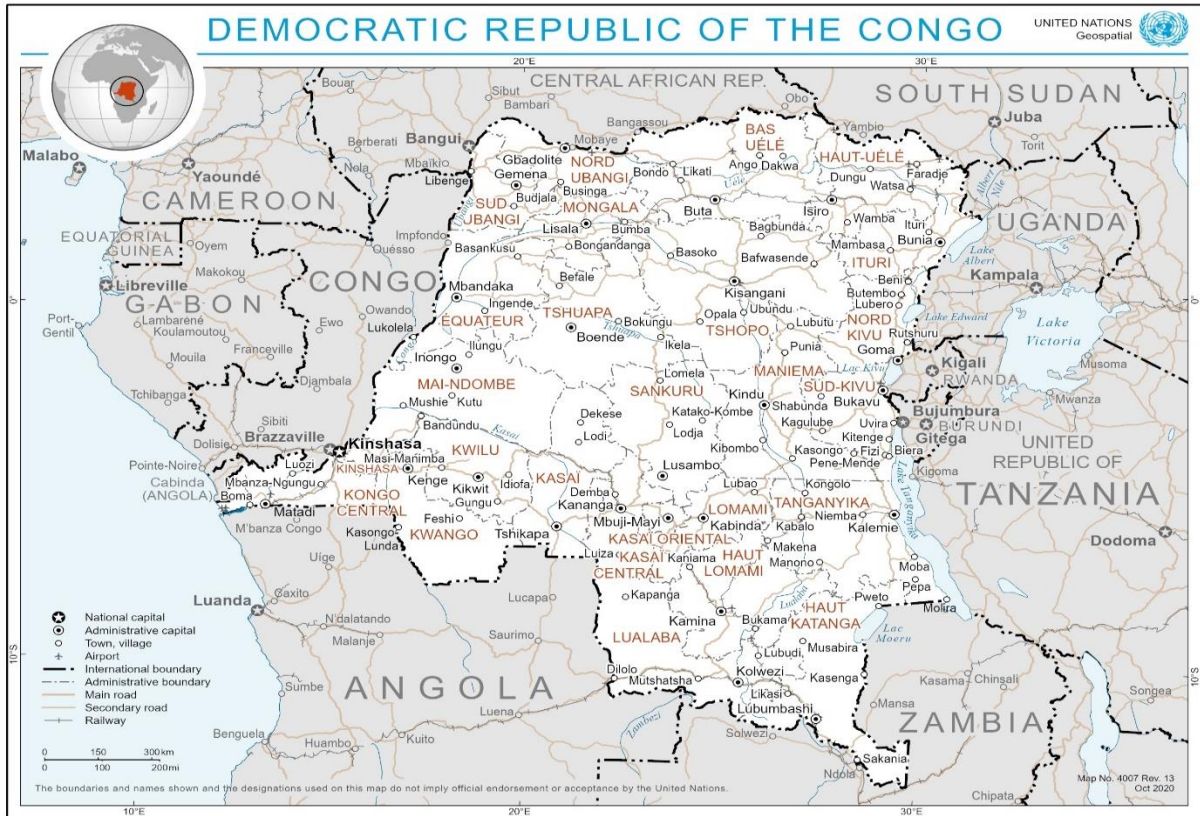

עמדת נציבות האו"ם לפליטים בנוגע לחזרה לצפון קיוו, דרום קיוו, איטורי ואזורים סמוכים ברפובליקה הדמוקרטית של קונגו שהושפעו מסכסוך ואלימות מתמשכים – עדכון III

נובמבר 2022

2	מפת הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו
2	מבוא
4	הסכסוך בצפון קיוו (North-Kivu)
7	הסכסוך באיטורי (Ituri)
8	הסכסוך בדרום קיוו (South-Kivu)
9	מצב זכויות האדם
11	המצב ההומניטרי
12	עקירה פנימית, פליטים ושיבה
13	עמדת נציבות האו"ם לפליטים בנושא שיבה
14	שיבה מרצון

מפת הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו

מבוא

1. עמדה זו באה במקומה של עמדת נציבות האו"ם לפליטים משנת 2019 בנושא חזרה לצפון קיוו (North-Kivu), דרום קיוו (South-Kivu) ואזורים סמוכים ברפובליקה הדמוקרטית של קונגו - עדכון II ומחליפה אותה.¹ המצב הביטחוני ומצב זכויות האדם בצפון קיוו (North-Kivu), דרום קיוו (South-Kivu) ואיטורי (Ituri) הידרדרו עוד יותר,² עקב הסלמה בסכסוך המזוין, אלימות בין-אתנית ופוליטית, תנאים הומניטריים קשים והפרות חמורות של זכויות האדם.³

1. עמדת נציבות האו"ם לפליטים בנוגע לחזרה לצפון קיוו (North-Kivu), דרום קיוו (South-Kivu), איטורי (Ituri) ואזורים סמוכים ברפובליקה הדמוקרטית של קונגו הושפעה מסכסוך ואלימות מתמשכים – עדכון II, ספטמבר 2019, www.refworld.org/docid/5d6d794a.html.

2. "למרות המצור המוטל מזה 11 חודש על המחוזות צפון קיוו (North-Kivu) ואיטורי (Ituri) ברפובליקה הדמוקרטית של קונגו, ולמרות פעולות צבאיות של הכוחות המזוינים של הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו (FARDC), כוחות ההגנה העממית של אוגנדה (UPDF) ומשלחת האו"ם לייצוב המצב ברפובליקה הדמוקרטית של קונגו (MONUSCO), המצב הביטחוני וההומניטרי בשני המחוזות הידרדר... בדרום קיוו (South-Kivu), המצב ברמות מוונגה (Mwenga), אוברה (Uvira) ופיזי (Fizi) עודנו מדאיג ביותר וכולל סכבים ומתנאים של עימותים ומעשי תגמול בין ארגונים חמושים והתקפות על אזרחים. מועצת הביטחון של האו"ם, דוח סופי של קבוצת המומחים על הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו, 14 ביוני 2022, www.ecoi.net/en/file/local/2074508/N2233870.pdf, S/2022/479, עמ' 2-3. ראו גם, משרד הנציב העליון של האו"ם לזכויות האדם (OHCHR), הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו: טורק קורא למצוא הסלמה ולהגנה על אזרחים בעקבות התחדשות מעשי האיבה, 1 בנובמבר 2022, www.ohchr.org/en/press-releases/2022/11/drc-turk-urges-de-escalation-protection-civilians-following-renewed-civilians-following-renewed.

3. נציבות האו"ם לפליטים מוטרדת מאוד ממניין הרחגים בקרב העקורים במזרח הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו, 22 ביולי 2022, www.ecoi.net/en/document/2075989.html; נציבות האו"ם לפליטים, נציבות האו"ם לפליטים מוטרדת מאוד מהתחדשות האלימות שהובילה לעיקרם של אלפי בני אדם בצפון קיוו (North-Kivu), ברפובליקה הדמוקרטית של קונגו, 27 ביולי 2022, www.ecoi.net/en/document/2073734.html.

הביטחון של האו"ם, יישום מסגרת השלום הביטחון ושיטוף הפעולה עבור הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו והאזור, 4 באוקטובר 2022, S/2022/735, www.ecoi.net/en/file/local/2080453/N2261252.pdf, פסקאות 2, 13-2, 26, 30-34, The New Humanitarian, ההשלכות ההומניטריות של מרד תנועת 23 במארס ברפובליקה הדמוקרטית של קונגו, 21 ביולי 2022, www.thenewhumanitarian.org/news-feature/2022/07/21/DRC-M23-Rutshuru-displacement-aid, 2022, www.ecoi.net/en/file/local/2075053/N2237690.pdf, פס' 21-23. צדק וחירויות תחת המצור בצפון קיוו (North-Kivu) ובאיטורי (Ituri), 10 במאי 2022, S/2022/503, www.ecoi.net/en/file/local/2072621/AFR6254952022ENGLISH.pdf, משרד החוץ האמריקאי, דוחות מדינה על דפוסי פעולה בתחום זכויות האדם בשנת 2021: הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו, 12 באפריל 2022, www.ecoi.net/en/document/2071135.html, ארגון Human Rights Watch, דוח עולמי 2022, הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו, 13 באפריל 2022, www.ecoi.net/en/document/2066484.html, בין החודשים ינואר-ספטמבר 2022, נציבות האו"ם לפליטים תיעדה 48,813 תקריות הקשורות להגנה ברפובליקה הדמוקרטית של קונגו. נציבות האו"ם לפליטים, ניטור הגנה, 2022.

2. האלימות המזוינת במחוזות המזרחיים של הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו (DRC) התגברה בשנים האחרונות. ארגונים חמושים רבים ממשיכים להילחם נגד הכוחות המזוינים של קונגו (FARDC) ושל משלחת האו"ם לייצוב המצב ברפובליקה הדמוקרטית של קונגו (MONUSCO) ולתקוף את האוכלוסייה האזרחית; התעוררותה המחודשת של "תנועת 23 במארס" (M23) מאז נובמבר 2021 ערערה עוד יותר את היציבות באזור.⁴ במהלך שנת 2022, קרבות אינטנסיביים בין הכוחות המזוינים של קונגו (FARDC) לתנועת 23 במארס, כמו גם התקפות ספורדיות של ארגון כוחות הברית הדמוקרטית (ADF) בשטח רוטצ'ורו (Rutshuru) שבמחוז צפון קיוו (North-Kivu), הובילו לעקירה נרחבת בכפייה ולהפרות חמורות של זכויות האדם והגבירו את המתחים הבין-קהילתיים ואת ביטויי השנאה.⁵ במחוז דרום קיוו (South-Kivu), הובילו סבבי אלימות לעקירה בכפייה ולהפרות של זכויות האדם הקשורות לסכסוך.⁶ במחוז איטורי (Ituri) נמשך הסכסוך שבו מעורבים השבטים לַנְדו (Lendu) והֶמָה (Hema), ומאז חודש נובמבר 2021, מיליציות של שבט לנדו תקפו כפריים משבט המה ומחנות עקורים שלהם, ומיליציה של שבט המה ביצעה מעשי תגמול, שהביאו לעקירה נוספת.⁷ בתגובה לאלימות בצפון קיוו (North-Kivu) ובאיטורי (Ituri), הנשיא צ'סקדי החיל על שני המחוזות משטר צבאי ב-3 במאי 2021, והטיל עליהם מצור; ארגוני זכויות אדם טוענים שצעד זה הוביל לעלייה במספר האזרחים שנהרגו ולהחמרה בהפרת זכויות האדם.⁸

3. מעורבותם של גורמים אזרחיים סיבכה את המצב אף יותר, כשחיילים אוגנדים נלחמים באנשי ארגון כוחות הברית הדמוקרטית (ADF) בצפון מזרח המדינה וחיילים בורונדים מבצעים פעולות נגד ארגון המורדים הבורונדים המזוין 'התנגדות למען שלטון החוק בבורנדי' (RED-Tabara) בדרום קיוו (South-Kivu).⁹

⁴ משרד הנציב העליון של האו"ם לזכויות האדם (OHCHR), הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו: טורק קורא לצמצום ההסלמה ולהגנה על אזרחים בעקבות התחדשות מעשי האיבה, 1 בנובמבר 2022, www.ohchr.org/en/press-releases/2022/11/drc-turk-urges-de-escalation-protection-civilians-following-renewed; ארגון Human Rights Watch, הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו: מורדי תנועת 23 במארס המתעוררת מחדש פוגעים במכונן באזרחים, 25 ביולי 2022, www.hrw.org/news/2022/07/25/dr-congo-resurgent-m23-rebels-target-civilians; Voice of America (VOA), האו"ם: מורדי תנועת 23 במארס המתעוררת מחדש ברפובליקה הדמוקרטית של קונגו חמושים היטב, 29 ביוני 2022, www.voanews.com/a/un-well-armed-m23-rebels-resurgent-in-drc/6638775.html; ארגון Human Rights Watch, הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו: אזרחים בסיכון על רקע התעוררות המחודשת של מורדי תנועת 23 במארס, 29 ביוני 2022, www.hrw.org/news/2022/06/01/dr-congo-civilians-risk-amid-resurgence-m23-rebels. על-פי דיווחים, בפברואר 2021 פעלו ברחבי מרחק קונגו כ-120 ארגונים חמושים. Kivu Security Tracker, תמונת מצב של הארגונים החמושים במזרח קונגו, פברואר 2021, <https://kivusecurity.nyc3.digitaloceanspaces.com/reports/39/2021%20KST%20report%20EN.pdf>, עמ' 9.

⁵ "מאז 22 במאי 2022, הסכסוך המזוין במחוז צפון קיוו (North-Kivu) איץ עשרות אלפי אנשים לברוח מבתיהם, לאחר שמורדי תנועת 23 במארס (M23) פתחו במתקפת הנרחבת ביותר על חיילי המשלה בעשור האחרון". ארגון Human Rights Watch, הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו: אזרחים בסיכון על רקע התעוררות המחודשת של מורדי תנועת 23 במארס, 23 במאי 2022, www.ecoi.net/en/document/2073811.html. "בשבועות האחרונים הובילה הלחימה בין צבא קונגו לתנועת תנועת 23 במארס במחוז צפון קיוו (North-Kivu) לעקירתם של למעלה מ-160,000 בני אדם בשטחי רוטצ'ורו (Rutshuru) וניאראנגו (Nyiragongo)". נציבות האו"ם לפליטים, נציבות האו"ם לפליטים מוסדרת מצד מנכ"ל ההרגים בקרב העקורים במזרח הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו, 22 ביולי 2022, www.ecoi.net/en/document/2075989.html. ראו גם, INTERSOS / איטורי האו"ם לפליטים, דוח ניטור הגנה חודשי, אוגוסט 2022, www.ecoi.net/en/file/local/2078899/Rapport+mensuel+monitoring+de+protection+Nord+Kivu++Aout+2022.pdf, עמ' 1; The New Humanitarian, ההשלכות ההומניטריות של מרד תנועת 23 במארס ברפובליקה הדמוקרטית של קונגו, 21 ביולי 2022, www.thenewhumanitarian.org/news-feature/2022/07/21/DR-C-M23-Rutshuru-displacement-aid; משרד הנציב העליון של האו"ם לזכויות האדם (OHCHR), נציב האו"ם לזכויות האדם הוידע המיוחד למניעת רצח עם מוסדרים מהתגברות האלימות וביטויי השנאה במזרח הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו, 20 ביוני 2022, www.ohchr.org/en/press-releases/2022/06/un-human-rights-chief-and-special-adviser-prevention-genocide-disturbed; משרד האו"ם לתיאום עניינים הומניטריים (OCHA), הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו - צפון קיוו (North-Kivu) - מבצע עדכון מס' 8: המצב ההומניטרי בשטח רוטצ'ורו (Rutshuru) ביוני 2022, <https://reliefweb.int/report/democratic-republic-congo/democratic-republic-congo-north-kivu-flash-update-8-humanitarian-situation-rutshuru-territory-12-june-2022>.

⁶ מועצת הביטחון של האו"ם, משלחת האו"ם לייצוב המצב ברפובליקה הדמוקרטית של קונגו: דוח המזכ"ל, 22 ביוני 2022, S/2022/503, www.ecoi.net/en/file/local/2075053/N2237690.pdf, פס' 21-23. ראו גם מועצת הביטחון של האו"ם, דוח סופי של קבוצת המומחים בנושא הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו, 14 ביוני 2022, www.ecoi.net/en/file/local/2074508/N2233870.pdf, S/2022/479, עמ' 152-161.

⁷ נציבות האו"ם לפליטים, נציבות האו"ם לפליטים מוסדרת מאוד ממניין ההרוגים בקרב העקורים במזרח הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו, 22 ביולי 2022, www.ecoi.net/en/document/2075989.html; מועצת הביטחון של האו"ם, דוח סופי של קבוצת המומחים בנושא הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו, 14 ביוני 2022, www.ecoi.net/en/file/local/2074508/N2233870.pdf, S/2022/479, פס' 87-93, 97-99; Global Center for Responsibility to Protect, R2P Monitor, מהדורה 1.60, במארס 2022, www.ecoi.net/en/document/2068991.html. ראו גם נציבות האו"ם לפליטים, נציבות האו"ם לפליטים מגנה בתוקף התקפות על אתרים המשרתים עקורים פנימיים במחוז איטורי של הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו, 13 במאי 2022, www.ecoi.net/en/document/2073025.html; אשכול הגנה, ניתוח ההגנה במחוז איטורי - הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו, 21 בפברואר 2022, www.ecoi.net/en/document/2068347.html; משרד הנציב העליון של האו"ם לזכויות האדם, תדריך לתקשורת בנוגע לרפובליקה הדמוקרטית של קונגו, 8 בפברואר 2022, www.ecoi.net/en/document/2067775.html.

⁸ The New Humanitarian, התחדשות המרד של תנועת 23 במארס מתריפה את בעיות הביטחון ברפובליקה הדמוקרטית של קונגו, 7 ביולי 2022, www.thenewhumanitarian.org/analysis/2022/07/07/Congo-M23-Rwanda-martial-law-demobilisation-ADF-CODECO; אל-ג'זירה, האו"ם האלימות במזרח קונגו מחמירה למרות 'המצור', 17 ביוני 2022, www.aljazeera.com/news/2022/6/17/east-congo-violence-worsening-despite-military-rule-u-n; France 24 experts, הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו מכריזה על 'מצור' עקב החרפת האלימות במזרח, 1 במאי 2021, www.reuters.com/world/congo-declares-state-siege-over-eastern-bloodshed-2021-05-01/. "הנשיא צ'סקדי הכריז כי הטיל את המצור כדי להילחם בארגונים חמושים ולהגן על אזרחים. עם זאת, בשנה האחרונה מספר ההרוגים מקרב האזרחים עקב עימותים מזוינים באזור הוכפל ואף למעלה מכך. בין החודשים יוני 2020 ומארס 2021 נהרגו 559 אזרחים במהלך עימותים מזוינים בצפון קיוו (North-Kivu) ובאיטורי (Ituri). לדברי האו"ם, מספר ההרוגים מקרב האזרחים בין החודשים יוני 2021 ומארס 2022 הגיע ל-1,261 לפחות". אמנסטי אינטרנשיונל, הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו: שנה לאחר הטלתו 'המצור' משמש ככלי לדיכוי ההתנגדות, 10 במאי 2022, www.amnesty.org/en/latest/news/2022/05/drc-one-year-on-state-of-siege. "נראה כי צעדים שנקטו ליישום המצור, שנכנס לתוקף ב-6 במאי 2021 במחוז צפון קיוו (North-Kivu) ואיטורי (Ituri) והוארך 23 פעמים, לא הביאו ארגונים חמושים מתקפית אזרחים, ביחוד באתרים המשרתים עקורים פנימיים, וגם לא הביאו לירידה במספר הפרות מעטות". העצרת הכללית של האו"ם, מצב זכויות האדם ופעולות משרד האו"ם המאוחד לזכויות האדם ברפובליקה הדמוקרטית של קונגו, 10 באוגוסט 2022, www.ecoi.net/en/file/local/2079466/A_HRC_51_61_AdvanceEditedVersion.docx, A/HRC/51/61, 2022, פסקה 6.

⁹ ראו גם מועצת הביטחון של האו"ם, יישום מסגרת השלום, הביטחון ושיטת הפעולה עבור הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו והאזור, 4 באוקטובר 2022, S/2022/735, www.ecoi.net/en/file/local/2080453/N2261252.pdf, פסקה 2; מועצת הביטחון של האו"ם, דוח סופי של קבוצת המומחים על הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו, 14

וערים מרכזיות, לרבות עיר הגבול בונג'נה (Bunagana), ונכון לחודש נובמבר 2022, תנועת 23 במארס (M23) ממשיכה לתקוף את הכוחות המזוינים של הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו (FARDC) ולכבוש שטחים בצפון קיוו (North-Kivu).²²

8. מיליציות אחרות ממשיכות גם הן לפעול בצפון קיוו (North-Kivu), לרבות קבוצות מאי-מאי (Mai-Mai),²³ פלגי ניוטורה (Nyatura)²⁴ ופלגי NDC-R (Nduma defense du Congo-Rénové).²⁵ לפי משלחת האו"ם ליישוב המצב ברפובליקה הדמוקרטית של קונגו (MONUSCO), במהלך שנת 2021 פלגי ניוטורה (Nyatura) היו אחראים לרוב הפרות זכויות האדם שתועדו בצפון קיוו (North-Kivu); בנוסף, פלגי ניוטורה (Nyatura), פלגי NDC-R וארגונים חמושים אחרים תפקדו כרשויות דה פקטו במקומות מסוימים שבהם הממשל הממלכתי היה חלש או נעדר מהם לחלוטין.²⁶

מכות, סחיטה, אלימות מגדרית (GBV), גיוס בכפייה וביזת כפרים יבוליים. נתוני נציבות האו"ם לפליטים, אוקטובר 2022. "בתחילה, תנועת 23 במארס (M23) פעלה בעיקר נגד חיילים, אבל מאז חודש יוני 2022 [הקבוצה פגעה גם באזרחים]. קבוצת המשברים הבינלאומית (ICG), תמיכה בהידברות ובפירוז ברפובליקה הדמוקרטית של קונגו, 10 באוקטובר 2022, www.ecoi.net/en/document/2079862.html.

22. משרד הנציב העליון של האו"ם לזכויות האדם (OHCHR), הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו: טורק קורא לצמצום ההסלמה ולהגנה על אזרחים בעקבות התחדשות מעשי האיבה, 1 בנובמבר 2022, www.ohchr.org/en/press-releases/2022/11/drc-turk-urges-de-escalation-protection-civilians-following-renewed; הביטחון של האו"ם, יישום מסגרת השלום, הביטחון ושיתוף הפעולה עבור הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו והאזור, 4 באוקטובר 2022, S/2022/735, www.ecoi.net/en/file/local/2080453/N2261252.pdf; מועצת הביטחון של האו"ם, משלחת האו"ם ליישוב המצב ברפובליקה הדמוקרטית של קונגו: דוח המזכ"ל, 22 בספטמבר 2022, www.ecoi.net/en/file/local/2079421/N2259940.pdf; 'ספ' 17, The East African, הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו מכינה את הקרקע לפעילות של כוחות אזרחיים נגד המורדים, 27 בספטמבר 2022, www.theafrican.co.ke/tea/news/east-africa/drc-prepares-ground-for-regional-troops-to-pursue-rebels-3964058; RFI, הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו: בונג'נה (Bunagana) כבר חודשיים בידי תנועת 23 במארס (M23), פתרון אינו נראה באופק, 14 באוגוסט 2022, www.rfi.fr/afrique/20220814-drc-bunagana-aux-mains-du-m23-depuis-deux-mois-aucune-issu-en-vue; 'אסור לתת לזה לקרות שוב': מורדי תנועת 23 במארס (M23) חוזרים לזרוע הרס ברפובליקה הדמוקרטית של קונגו, 18 ביולי 2022, www.theguardian.com/global-development/2022/jul/18/m23-rebels-return-to-wreak-havoc-in-north-kivu-drc; DW, תנועת 23 במארס (M23) דוחה את הסכם הפסקת האש שנחתם בין קונגו לרואנדה, 7 ביולי 2022, www.dw.com/en/m23-rejects-ceasefire-deal-signed-between-congo-and-rwanda/a-62389650; 'העמותים ברפובליקה הדמוקרטית של קונגו נמשכים למרות הסכם עם רואנדה לצמצום ההסלמה', 7 ביולי 2022, www.africanews.com/2022/07/07/clashes-continue-in-drc-despite-de-escalation-agreement-with-rwanda/; France 24, הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו מגנה את רואנדה על 'התמיכה' במורדי תנועת 23 במארס (M23) עם השתלטותה על עיר גבול, 14 ביוני 2022, www.france24.com/en/africa/20220614-dr-congo-condemns-rwanda-for-supporting-m23-rebels-as-group; 'seizes-border-town-2022-05-26'; רוטרט, לחימה כבדה במהלך ניסיונה של קונגו להדוף את מורדי תנועת 23 במארס (M23) המתעוררת מחדש, 26 במאי 2022, www.reuters.com/world/africa/heavy-fighting-congo-tries-fend-off-resurgent-m23-rebels-2022-05-26/; משרד האו"ם ללימים עניינים הומניטריים, הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו - צפון קיוו (North-Kivu) מבקש עדכון מס' 5: המצב ההומניטרי בשטח רוטשורו (Rutshuru), 14 במאי 2022, <https://reliefweb.int/report/democratic-republic-congo/democratic-republic-congo-north-kivu-flash-update-5-humanitarian-situation-rutshuru-territory-24th-may-2022>.

23. "מאז שנות ה-90, ארגונים חמושים באו והלכו באזור עתיר משאבים זה. רוב הארגונים הללו, הידועים בכינוי מאי-מאי (Mai-Mai), רואים עצמם כמגיני קהילתיהם ומתחרים על כוח פוליטי או מסורתי, על משאבי קרקע ועל גישה לתשתיות". קבוצת המשברים הבינלאומית (ICG), "עסקה עם השטן" כלב האגמים הגדולים, 29 ביוני 2022, Kivu Security Tracker, ארגונים חמושים, נדלה ב-2 בנובמבר 2022, <https://kivusecurity.org/about/armedGroups>; Radio Okapi, צפון קיוו (North-Kivu): מיליציות מאי-מאי זורעות חוסר ביטחון בחוף המערבי של אגם אדוארד, 23 בספטמבר 2022, www.radiookapi.net/2022/09/23/actualite/secureite/nord-kivu-les-mai-mai-sement-du-lac; Radio Okapi linsecureite-21-la-cote-ouest-2022-05-26; איטורי (Ituri): שישה הרוגים בהתקפה חדשה של כוחות הברית הדמוקרטית (ADF) ומיליציות מאי-מאי (Mai-Mai) בטוליטולי (Tolitoli), 21 בספטמבר 2022, www.radiookapi.net/2022/09/21/actualite/secureite/ituri-6-morts-dans-une-nouvelle-attaque-des-ADF-et; Radio Okapi, בני (Beni) צבא קונגו הכריז על מעצרו של 4 אנשי מיליציות מאי-מאי (Mai-Mai), 15 ביולי 2022, www.radiookapi.net/2022/07/15/actualite/secureite/beni-larmee-congolaise-annonce-larrestation-de-4-miliciens-mai-mai; Radio Okapi, ארגון חמוש חדש מואשם בהטרדות מרובות במסינגי (Misingi), 15 ביולי 2022, www.radiookapi.net/2022/07/15/actualite/secureite/beni-une-dizaine-dhommes-armes-presentes-la-population; Radio Okapi, בני (Beni): תריסר גברים חמושים הוצגו לאוכלוסייה, 14 ביולי 2022, www.radiookapi.net/2022/06/28/actualite/secureite/beni-4-morts-dans-une-attaque-butuhe; Radio Okapi, בני (Beni): ארבעה הרוגים בפיגוע של מיליציות מאי-מאי בבוטסה (Butuhe), 28 ביוני 2022, www.radiookapi.net/2022/06/28/actualite/secureite/beni-4-morts-dans-une-attaque-butuhe.

24. "פלגים רבים של ניוטורה (Nyatura) פועלים במסיסי (Masisi) וברוטשורו (Rutshuru). בעוד שהמונח ניוטורה (Nyatura) (שמשמעותו 'אלה המכים חזק' בשפת קיניארואנדה (Kinyarwanda)) הופיע בהקשר של ההתנגיחות המזוינות בקהילת הווטו בקונגו סביב שנת 2011, שורשיהן של פלגי ניוטורה (Nyatura) בהתנגיחות המזוינות של תחילת שנות התשעים [...]. פלגי ניוטורה (Nyatura) טוענים כי הם מגינים על אוכלוסיית הווטו בקונגו מפני מיליציות מאי-מאי (Mai-Mai) או צבא קונגו". ראו גם, Kivu Security Tracker (Kivu Security Tracker), ארגונים חמושים, נדלה ב-2 בנובמבר 2022, <https://kivusecurity.org/about/armedGroups>; Radio Okapi, מסיסי (Masisi): מיליציות ניוטורה (Nyatura) מואשמות בגיוס כ-400 אנשים בבשלי קמבה (Bashali Kaembe), 22 באוגוסט 2022, www.radiookapi.net/2022/08/22/actualite/secureite/masisi-la; Radio Okapi, מסיסי (Masisi): עקירת אוכלוסין בעקבות עימותים בין שני פלגי ניוטורה (Nyatura) בבשלי מוקוטו (Bashali Mukoto), 16 ביולי 2022, www.radiookapi.net/2022/07/16/actualite/secureite/masisi-deplacement-de-la-population-la; Radio Okapi, צפון-קיוו (North-Kivu) 7 עקורים נהרגו במחנה קשוגה (Kashuga), 9 ביולי 2022, www.radiookapi.net/2022/06/09/actualite/secureite/nord-kivu-7-deplacent-tues-dans-le-camp-de-kashuga; Radio Okapi, מסיסי (Masisi): לקראת חגיגות סוף השנה, האוכלוסייה עודנה תיה בחוסר ביטחון, 13 בדצמבר 2021, www.radiookapi.net/2021/12/13/actualite/secureite/masisi-lapproche-des-festivites-de-fin-dannee-la-population-toujours.

25. Kivu Security Tracker, ארגונים חמושים, נדלה ב-2 בנובמבר 2022, <https://kivusecurity.org/about/armedGroups>; מועצת הביטחון של האו"ם, משלחת האו"ם ליישוב המצב ברפובליקה הדמוקרטית של קונגו: דוח המזכ"ל, 22 ביוני 2022, www.ecoi.net/en/file/local/2075053/N2237690.pdf; S/2022/503, פס' 16, ראו גם, Radio Okapi, Nord-Kivu, מצב מתוח לאחר עימותים בין מיליציות המאי-מאי (Mai-Mai) ו-NDC (APCLS) במאימבוקו, 19 ביוני 2022, www.radiookapi.net/2022/06/19/actualite/secureite/nord-kivu-situation-tendue-apres-affrontements-entre-les-mai-mai-apcls; Radio Okapi, (North-Kivu) 7 עקורים נהרגו במחנה קשוגה (Kashuga), 9 ביולי 2022, www.radiookapi.net/2022/06/09/actualite/secureite/nord-kivu-7-deplacent-tues-dans-le-camp-de-kashuga; Radio Okapi, צפון קיוו (North-Kivu): מיליציות המאי-מאי (Mai-Mai), תקפה ארבע עמדות של הכוחות המזוינים של הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו (FARDC), 14 בפברואר 2022, www.radiookapi.net/2022/02/14/actualite/secureite/nord-kivu-des-mai-mai-ndc-attquent-4-positions; des-farcd.

26. "לוחמי ניוטורה (Nyatura) ביצעו את המספר הגבוה ביותר של הפרות זכויות אדם (956 הפרות שבהן נהרגו 96 גברים, 26 נשים ושמונה ילדים) מבין הארגונים החמושים. לוחמי ניוטורה (Nyatura) NDC-R, וארגונים חמושים רבים אחרים מנצלים את נוכחותם הקלושה של גורמי המדינה כדי לבצע פעולות ממשל דה פקטו". משלחת האו"ם ליישוב המצב ברפובליקה הדמוקרטית של קונגו (MONUSCO), מגמות עיקריות בהפרות זכויות אדם במהלך שנת 2021, 30 בינואר 2022, www.ecoi.net/en/document/2067303.html, פס' 2.

בשם זאיר (Zaire), או החזית העממית להגנה עצמית באיטורי (FPAC), הפועל בקנה מידה מצומצם יותר, אך הוא גם הוא בהוצאה להורג של אזרחים מלנדו (Lendu).³⁵ סבבי האלימות נמשכים, כששני הצדדים מבצעים מעשי תגמול, ומסלימים את העקירה.³⁶

12. בנוסף, הכוח הפטרייטי הדוגל באינטגרציה של קונגו (FPIC), המכונה גם צ'יני יא קילמה (Chini ya Kilima), המשיך לפעול בשטח אירומו (Irumu) ולפי דיווחים כרת ברית עם הקואופרטיב לפיתוח קונגו (CODECO); בשנת 2021, הארגון התעמת עם הכוחות המזוינים של הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו (FARDC) וזאיר (Zaire).³⁷ אמנם, לפי דיווחים, הכוח הפטרייטי הדוגל באינטגרציה של קונגו (FPIC) הסכים להניח את נשקו בחודש מאי 2022,³⁸ אך נכון לחודש ספטמבר 2022 הארגון המשיך לפעול ולבצע מעשי איבה נגד ארגונים חמושים אחרים.³⁹

הסכסוך בדרום קיוו (South-Kivu)

13. במהלך שנת 2021, הפרויקט לאספקת תוני מיקום ואירועים במסגרת סכסוך מזוין (ACLED) תיעד 646 תקריות של קרבות, פיצוצים/אלימות המופעלת מרחוק ואלימות נגד אזרחים בדרום קיוו (South-Kivu), שבהן נהרגו 697 בני אדם, ואשר רובן אירעו בשטחי אובירה (Uvira) ופיזי (Fizi) ומוונגה (Mwenga).⁴⁰ מ-1 בינואר ועד 1 בנובמבר 2022 תיעד הפרויקט 387 תקריות נוספות של קרבות, פיצוצים/אלימות המופעלת מרחוק ואלימות נגד אזרחים בדרום קיוו (South-Kivu) שבהן נהרגו 628 בני אדם. רוב התקריות האלימות אירעו בשטחי אובירה (Uvira) ופיזי (Fizi).⁴¹

14. במישור התיכון וברמות של אובירה (Uvira) שבמחוז דרום קיוו (South-Kivu), נמשך הסכסוך המזוין עם התקפות ספורדיות בין קבוצות ההגנה העצמית של בניאמולנגה (Banyamulenge), לרבות טוירוואנהו (Twirwaneho) וגומינו (Gumino), הכוחות המזוינים של הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו (FARDC) וקואליציה רופפת של מיליציות מאי-מאי, לרבות "מאי-מאי יאקוטומבה" (Yakutumba), והקואליציה הלאומית העממית שלה לריבונות קונגו (CNPSC), הכוחות המזוינים "בילוז' בישמבוקה" (FABB) והכוחות הפטרייטים להגנת קונגו (FPDC) – תנועת השחרור, המוכרת

³⁵ ראו גם מועצת הביטחון של האו"ם, דוח סופי של קבוצת המומחים בנושא הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו, 14 ביוני 2022, S/2022/479, www.ecoi.net/en/file/local/2074508/N2233870.pdf, פס' 101, 106-105; Kivu Security Tracker, במחוז איטורי (Ituri), הכוחות המזוינים של הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו (FARDC) אינם מסוגלים להבחין בין אנשי מיליציה הקואופרטיב לפיתוח קונגו (CODECO) לבין אזרחים, 15 בנובמבר 2021, <https://blog.kivusecurity.org/in-ituri-province-the-fardc-are-unable-to-distinguish-civilians-from-civilians>; קונגו (CODECO) נלחמים על השליטה במכרות הזהב באזור דג'ולו (Djugu). ראו גם HumAngle, מורדי הקואופרטיב לפיתוח קונגו (CODECO) מגבירים את ההתקפות על דג'ולו (Djugu) שבמזרח הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו והורגים 24 בני אדם, 17 באוגוסט 2022, <https://humanglemedia.com/codoco-rebels-intensify-attacks-on-djugu-eastern-drc-congo-kill-24/>; TRT World, מואשמת בטבח חדש במזרח הנפז של הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו, 7 באוגוסט 2022, www.trtworld.com/africa/zaire-militia-blamed-for-new-massacre-in-drc-s-volatile-east-59526; France 24, לפחות 35 הרוגים בהתקפה על מכרה זהב ברפובליקה הדמוקרטית של קונגו, לפי מקורות מקומיים, 8 במאי 2022, www.france24.com/en/africa/20220508-at-least-35-killed-in-attack-on-dr-congo-gold-mine-local-sources.

³⁶ מועצת הביטחון של האו"ם, משלחת האו"ם לייצוב המצב ברפובליקה הדמוקרטית של קונגו: דוח המזכ"ל, 22 בספטמבר, S/2022/709, www.ecoi.net/en/file/local/2079421/N2259940.pdf, פס' 15; מועצת הביטחון של האו"ם, דוח סופי של קבוצת המומחים על הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו, 14 ביוני 2022, www.ecoi.net/en/file/local/2074508/N2233870.pdf, פס' 93; UN News, משדר זכויות האדם של האו"ם מזהיר מפני סכנה של התקפות נוספות על מחנות עקורים ברפובליקה הדמוקרטית של קונגו, 8 בפברואר 2022, <https://news.un.org/en/story/2022/02/1111522>, "בשטח דג'ולו (Djugu), חלה עלייה נגד אזרחים המיושבים בעיקר באנשי לנדו (Lendu). באזור המערבי של מונגבולו (Mongbwalu), שני הארגונים ביצעו מעשי אלימות ותקיפו אזרחים, בעיקר סביב אתרי כרייה. בין ה-17 במארס ל-31 במאי [2022] נהרגו 199 אזרחים, בהם לפחות 35 נשים ו-26 ילדים, ונפצעו 89 אזרחים, בהם לפחות 9 נשים ו-2 ילדים, בתקריות המיוחסות לקואופרטיב לפיתוח קונגו (CODECO). לוחמי זאיר (Zaire) הרגו 19 אזרחים, בהם לפחות 3 נשים וילד אחד, ונפצעו 9 אזרחים נוספים. על פי דיווחים, לוחמי הקואופרטיב לפיתוח קונגו (CODECO) הרגו גם 2 אזרחים ונפצעו 2 נשים אזרחיות בשטח מהאגי (Mahagi)". מועצת הביטחון של האו"ם, משלחת האו"ם לייצוב המצב ברפובליקה הדמוקרטית של קונגו: דוח המזכ"ל, 22 ביוני, www.ecoi.net/en/file/local/2075053/N2237690.pdf, פס' 13.

³⁷ ראו גם מועצת הביטחון של האו"ם, דוח סופי של קבוצת המומחים בנושא הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו, 14 ביוני 2022, S/2022/479, www.ecoi.net/en/file/local/2074508/N2233870.pdf, פס' 124-127.

³⁸ הכוח הפטרייטי הדוגל באינטגרציה של קונגו (FPIC) הכריז על הפסקת אש, אך הציב תנאים שסביר שלא יתקיימו, לרבות שחרור חברי הארגון שנעצרו. שמירת השלום של האו"ם איטורי (Ituri): הכוח הפטרייטי הדוגל באינטגרציה של קונגו (FPIC) מסכים להניח את נשקו, 31 במאי 2022, <https://peacekeeping.un.org/fr/ituri-le-front-patriotique-et-integrationniste-du-congo-accepte-de-deposer-les-armes>.

³⁹ Radio Okapi, הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו: אנשי מיליציות הקואופרטיב לפיתוח קונגו (CODECO) הכוח הפטרייטי הדוגל באינטגרציה של קונגו (FPIC) מתקרבים לעיר בונייה (Bunia), 12 בספטמבר 2022, www.radiookapi.net/2022/09/12/actualite/secureite/rdc-les-miliciens-codoco-et-fpic-se-rapprochent-de-bunia; Libre Afrique, הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו: 3 אנשי מיליציה נהרגו בקרבות על השליטה במכרה באיטורי (Ituri), 25 ביולי 2022, <https://afrique.libre.be/71424/rdc-3-miliciens-tues-dans-des-combats-pour-le-controle-dune-mine-en-ituri>.

⁴⁰ ACLED, כלי לייצוא נתונים, נדלה ב-2 בנובמבר 2022, <https://acleddata.com/data-export-tool>, פרויקט ACLED משתמש בהגדרות הבאות עבור סוגי האירועים השונים: "קרבות: התנגשויות אלימות בין שני ארגונים חמושים"; "אירוע שבו מעורב צד אחד, באמצעות כלי נשק המופעל מרחוק (למשל ארטילריה). אירועים אלו יכולים להיות ממונים נגד גורמים חמושים אחרים, או נגד אזרחים"; "אירועים אלימים שבהם ארגון חמוש פועל במכוון באלימות נגד מי שאינם לוחמים ואינם חמושים". ACLED, מדריך מקוצר לנתוני ACLED, עודכן לאחרונה ביוני 2022, <https://acleddata.com/resources/quick-guide-to-acleddata/#s10>. אשר לגורמים הפוליטיים והאתניים לסכסוכים בדרום קיוו (South Kivu) ולרקע להם, ראו, באופן כללי, המרכז האוסטרי למחקר ותייעוד של מדינת מוצא ומקלט (ACCORD), הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו: מצב הבניאמולנגה (2020) Banyamulenge, מארס (2022), אפריל 2022, www.ecoi.net/en/file/local/2071779/ACCORD_DR+Congo_Situation+of+Banyamulenge.pdf; הקבוצה לחקר סכסוכים (CRG), תנועה ובונווה בהרים: כיצד הסלים הסכסוך האלים ברמות של דרום קיוו (South Kivu), אפריל 2021, www.gicnetwork.be/wp-content/uploads/2021/04/05_GIC_Mayhem-in-the-mountains_WEB-2.pdf.

⁴¹ נמסרו 70 אחוז (260 תקריות) ממעשי האלימות התרחשו באובירה (Uvira) ופיזי (Fizi). ACLED, כלי לייצוא נתונים, נדלה ב-2 בנובמבר 2022, <https://acleddata.com/data-export-tool>.

חלה עלייה בהפרות שביצעו מיליציות מאי-מאי (Mai-Mai) והקואופרטיב לפיתוח קונגו (CODECO).⁴⁷ ארגונים חמושים תקפו גם עובדי בריאות ומוסדות בריאות, גנבו תרופות, תקפו בתי ספר⁴⁸ וגייסו אנשים בכפייה לרבות גיוס ילדים.⁴⁹

16 במהלך שנת 2021 דווח כי חיילי הכוחות המזוינים של הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו (FARDC) הרגו ועקרו בכוח מבתיים אזרחים מלנדו (Lendu), וכי חלק מהחיילים "המשיכו באופן שיטתי להתייחס לאזרחים מלנדו (Lendu) כאנשי הקואופרטיב לפיתוח קונגו (CODECO)".⁵⁰ הן אנשי הכוחות המזוינים של הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו (FARDC) והן אנשי משטרת קונגו ביצעו הפרות של זכויות האדם, לרבות הוצאות להורג ללא משפט; למרות שחלק ממצעי ההפרות נשפטו והורשעו, "פטרור מעונש [עודנן] בעיה רצינית".⁵¹ דווח כי ארגונים חמושים עם עבר של הפרת זכויות אדם זכו לתמיכת הכוחות המזוינים של הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו (FARDC) בעת שלחמו נגד תנועת 23 במארס (M23).⁵²

17 לדברי ארגוני זכויות אדם, הממשלה השתמשה בחקיקה שבאית השלום במסגרת המצור שהטילה על המחוזות צפון קיוו (North-Kivu) ואיטורי (Ituri), כדי לדכא הפגנות לא אלימות וכדי לעצור, לכלוא ולהטריד מבקרים ומתנגדים.⁵³

18 בין החודשים ינואר-ספטמבר 2022, נציבות האו"ם לפליטים ניטרה את מצב ההגנה בצפון קיוו (North-Kivu), דרום קיוו (South-Kivu) ואיטורי (Ituri), וקיבלה דיווחים עקביים על הפרות של זכויות האדם.⁵⁴ בצפון קיוו (North-Kivu) תיעדה נציבות האו"ם לפליטים 9,452 הפרות של חובת ההגנה, לרבות 2,468 מקרי סחיטה, 1,356 תקיפות פיזיות, 929

47 "לעומת זאת, חלה עלייה משמעותית בהתקפות בידי מיליציות מאי-מאי (Mai-Mai) שונות ולוחמי הקואופרטיב לפיתוח קונגו (CODECO) בעוד שבהתקפות מצד כוחות הבריית הדמוקרטית (ADF) חלה ירידה בצפון קיוו (North-Kivu), אך עלייה ניכרת באיטורי (Ituri), בהשוואה לחדש הקודם". משלחת האו"ם ליישוב המצב ברפובליקה הדמוקרטית של קונגו (MONUSCO), הודעה לעיתונות של משרד זכויות האדם המשותף של האו"ם ברפובליקה הדמוקרטית של קונגו (UNJHRO) על המגמות העיקריות בפרת זכויות האדם בחודש יולי 2022, 5 בספטמבר 2022, <https://monusco.unmissions.org/principales-tendances-des-violations-des-droits-de-2022>, עמ' 1. ראו גם, מועצת הביטחון של האו"ם, "ישב מסגרת המשלום הביטחון ושיתוף הפעולה עבור הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו והאזור, 4 באוקטובר 2022, www.ecoi.net/en/file/local/2080453/N2261252.pdf, עמ' 31; מועצת הביטחון של האו"ם, "משלחת האו"ם ליישוב המצב ברפובליקה הדמוקרטית של קונגו: דוח המזכ"ל", 22 בספטמבר 2022, www.ecoi.net/en/file/local/2079421/N2259940.pdf, עמ' 15-14.

48 Insight Insight / שמירה על הבריאות במהלך סכסוך הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו: אלימות נגד מוסדות בריאות במהלך סכסוך בשנת 2021, 11 ביולי 2022, <https://insecurityinsight.org/wp-content/uploads/2022/05/2021-DRC-SHCC-Factsheet.pdf>, עמ' 2-6; המנהל הכללי של הנציבות האירופית להגנה אזרחית אירופית ולפעולות סיוע הומניטריות (ECHO), הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו: סכסוך ואלימות, 11 ביולי 2022, <https://reliefweb.int/report/democratic-republic-congo/democratic-republic-congo-conflict-and-violence-dg-echo-unecho-daily-flash-11-july-2022>, מועצת הפליטים הנוורוגית (NRC), הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו: 222 ילדים נותרו ללא גישה לחינוך בעקבות התקפה על בית הספר היסודי בג'ידה. עקירה עקב הסכסוך שללה גם היא מילדים גישה לחינוך, 20 במאי 2022, www.nrc.no/news/2022/may/democratic-republic-of-the-congo-attack-on-jida-primary-school-leaves-222-children-without-access-to-education, יוניסף (UNICEF), ילדים תחת התקפה במסגרת ההסלמה בסכסוך במזרח הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו, 25 ביוני 2022, www.unicef.org/drcongo/en/press-release/children-under-attack-escalating-conflict-eastern-drc.

49 "שכן אינדיקציות לנרש שהכוחות הדמוקרטיים לשחרור רואנדה (FDLR), מיליציות מאי-מאי (Mai-Mai) ופוליגו ניטורה (Nyatura) שיתפו פעולה בגיוס חברים חדשים נגד תנועת 23 במארס (M23), המגייסת צעירים בכפייה. [...] בין 17 ביוני ל-31 ביולי, אומת כי 68 ילדים (54 בנים ו-14 בנות) שנמלטו מארגונים חמושים, הופרדו מהם או שוחררו על-ידם, גויסו ונמלטו קודם לכן. שישה ילדים גויסו לאחרונה. נטען כי ארגון ההגנה העצמית אלוטה מ'צ'ינגווא (Aluta M'Chingwa) ומיליציות מאי-מאי (Mai-Mai) מזמבה (Mazembe) וניטורה (Nyatura) הן הגורמים העיקריים המגייסים ילדים ומנצלים אותם, לצד מקרים אחרים של הפרות חמורות מאומות של זכויות ילדים". מועצת הביטחון של האו"ם, "משלחת האו"ם ליישוב המצב ברפובליקה הדמוקרטית של קונגו: דוח המזכ"ל", 22 בספטמבר 2022, www.ecoi.net/en/file/local/2079421/N2259940.pdf, עמ' 18, 61.

50 מועצת הביטחון של האו"ם, דוח סופי של קבוצת המומחים בנושא הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו, 14 ביוני 2022, www.ecoi.net/en/file/local/2074508/N2233870.pdf, עמ' 130-131.

51 משרד החוץ של האמריקה, דוחות מדינה על דפוס פעולה בתחום זכויות האדם בשנת 2021: הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו, 12 באפריל 2022, www.ecoi.net/en/document/2071135.html. "חיילי הכוחות המזוינים של הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו (FARDC) שהוצבו במחוזות צפון קיוו (North-Kivu) ואיטורי (Ituri) המשיכו לפגוע ולבצע הפרות של זכויות האדם ושל המשפט ההומניטרי הבינלאומי, לרבות הוצאה הרג ללא משפט של 49 גברים ו-9 נשים". מועצת הביטחון של האו"ם, "משלחת האו"ם ליישוב המצב ברפובליקה הדמוקרטית של קונגו: דוח המזכ"ל", 22 ביוני 2022, www.ecoi.net/en/file/local/2075053/N2237690.pdf, עמ' 503.

52 נציבות האו"ם לפליטים קבלה דיווחים לפיהם חיילי הכוחות המזוינים של הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו (FARDC) עסקו גם בביזה, סחיטה, תקיפות פיזיות, מעצרים שרירותיים וכליאה בלתי חוקית וכן נקטו אלימות מגדרית (GBV). נציבות האו"ם לפליטים, "ניטור הגנה", 2022. "בין החודשים מאי ואוגוסט 2022, נלחמו צבא קונגו, קואליציה של מיליציות קונגוליות וכן כוחות הדמוקרטיים לשחרור רואנדה (FDLR) נגד מורדי תנועת 23 במארס (M23), שנתמכו על ידי רואנדה, במחוז צפון קיוו (North-Kivu). לעיתים, כמה קצינים מצבא קונגו העניקו לארגונים החמושים תמיכה ישירה. [...] כל הארגונים החמושים הללו הם מפירי זכויות אדם ידועים במחוזיהם". ארגון Human Rights Watch, הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו: יחידות צבא סיוע לארגונים חמושים פוגעניים, 18 באוקטובר 2022, www.ecoi.net/en/document/2080257.html.

53 "על פי צוים שהוצאו מכוח החוק הצבאי, רשויות הצבא מוסמכות לערוך חיפושים בבתיים של אנשים ביום ובלילה, לאסור על פרסומים ומפגשים שהן מגדירות כפוגעים בסדר הציבורי, להגביל תנועת אנשים ולעצור את כל מי שמפר את הסדר הציבורי. אזרחים מועמדים לדין בפני בתי משפט צבאיים בניגוד לסטנדרטים האזרחיים. מאז חודש ספטמבר, ארגון Human Rights Watch תיעד למעלה מעשרים מקרים של מעצרים שרירותיים, מעשי הפחדה, מכות והעמדה פוגענית לדין באיטורי (Ituri) ובצפון קיוו (North-Kivu). אנשי כוחות הביטחון הרגו לפחות פעיל אחד במהלך הפגנה. החוק הצבאי גם הגביר את הלחצים על מערכת המשפט החלשה בשני המחוזות. בתי משפט צבאיים, שאינם צריכים לדון כלל בתיקים שבהם מעורבים אנשים אזרחיים, אינם משובלים להתמודד עם מספר התיקים הרב". ארגון Human Rights Watch, הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו: החוק הצבאי מוביל לדיכוי במזרח, 22 במארס 2022, www.hrw.org/news/2022/03/22/dr-congo-martial-law-brings-crackdown-east, עמ' 1. ראו גם, אמנסטי אינטרנשיונל, הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו: הצדק והחירויות נתונים תחת מצור בצפון קיוו (North-Kivu) ובאיטורי (Ituri), 10 במאי 2022, www.amnesty.org/fr/documents/af62/5495/2022/fr; אמנסטי אינטרנשיונל, הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו: הרשעתם של 12 אקטיביסטים צעירים היא צעד מביש שנועד לדכא התנגדות, 1 באפריל 2022, www.amnesty.org/en/latest/news/2022/04/drc-conviction-of-13-youth-activists-is-a-shameful. "במסגרת המצור מוטלות הגבלות על זכויות האדם ועל חירויות יסוד, לרבות אלה הקשורות למרחב הדמוקרטי. כמו כן, במסגרת המצור מועברות סמכויות מהרשויות האזרחיות לקציני הצבא ומסוימות סמכויותיהם בנושאים מנהליים וסמכויות הדיכוי שניתנו להם תרמו זכייה המובילה להפרות זכויות האדם, ביחס להתנהגותם הרגילה של אנשי כוחות ההגנה והביטחון. משלחת האו"ם ליישוב המצב ברפובליקה הדמוקרטית של קונגו (MONUSCO) / משרד הנציב העליון של האו"ם לזכויות האדם, דיווחים על עיניים יחם או ענישה אכזרית, לא אנשיים או משפילים ברפובליקה הדמוקרטית של קונגו, 1 באפריל 2022, <https://data.unhcr.org/en/documents/details/943352>, עמ' 2, 4; נציבות האו"ם לפליטים, דף מידע של נציבות האו"ם לפליטים, 21 ביולי 2022, <https://data.unhcr.org/en/documents/details/93938>, עמ' 3.

54 "בין החודשים ינואר-ספטמבר 2022, אירעו 48,813 הפרות של חובת ההגנה, לרבות סחיטה (26.36 אחוז מכלל התקריות), תקיפה פיזית והכאה (17.33 אחוז), תקיפה מגדרית (GBV) (12.79 אחוז), ביזה (8.1 אחוזים), מעצרי שרירותיים וכליאה שרירותיים (8.5 אחוזים) ורצח (3.55 אחוזים). נציבות האו"ם לפליטים, ניטור הגנה, 2022. ראו גם, נציבות האו"ם לפליטים, דף מידע של נציבות האו"ם לפליטים על הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו, <https://data.unhcr.org/en/documents/details/943352>, עמ' 2, 4; נציבות האו"ם לפליטים, דף מידע של נציבות האו"ם לפליטים על הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו, מארס 2022, 28 ביוני 2022, <https://data.unhcr.org/en/documents/details/93938>, עמ' 3.

מקרי אלימות מגדרית (GBV), 1,570 מקרי חטיפה ו-678 מקרי רצח.⁵⁵ באיטורי (Ituri) תיעדה נציבות האו"ם לפליטים 12,190 הפרות של חובת ההגנה, לרבות 2,433 מקרי ביזה, 2,287 תקיפות פיזיות, ו-2,287 מקרי סחיטה.⁵⁶ בדרום קיוו (South-Kivu) תיעדה נציבות האו"ם לפליטים בסך הכל 16,571 תקריות הקשורות להגנה על אזרחים, המספר הגבוה ביותר מבין שלושת המחוזות, לרבות 6,280 מקרים של סחיטה, 2,654 תקיפות פיזיות ו-1,665 מעצרים שרירותיים או כליאה שרירותיים.⁵⁷

המצב ההומניטרי

19. הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו הייתה בשנת 2021 "אחת המדינות המסוכנות ביותר עבור גורמים הומניטריים"; בחודשים ינואר-אוקטובר 2021, "260 תקריות ביטחוניות פגעו ישירות בצוותים הומניטריים ואספקה", שבהן נהרגו שישה עובדים הומניטריים, 26 עובדים נוספים נפצעו ו-23 נחטפו.⁵⁸ בפברואר 2021, ארגון חמוש תקף שיירה של האו"ם ליד גומא (Goma), והרג את השגריר האיטלקי שביקר באזור ושני בני אדם נוספים; בצפון קיוו (North-Kivu) אירעו מעשי חטיפה נוספים של אנשי צוות הומניטרי עבור כופר.⁵⁹ בין 1 בינואר ל-16 ביוני 2022 נהרגו ארבעה עובדים הומניטריים, עשרה נחטפו ואחד נפצע.⁶⁰
20. לפי הערכות, בשנת 2022, 27 מיליון בני אדם ברפובליקה הדמוקרטית של קונגו זקוקים לסיוע הומניטרי, לרבות 2.5 מיליון בצפון קיוו (North-Kivu), 1.7 מיליון בדרום קיוו (South-Kivu) ו-2.9 מיליון באיטורי (Ituri).⁶¹ הוערך כי בשנת 2021, 64 אחוז מתושבי הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו חיו מפחות מ-2.15 דולר ליום.⁶² כ-26 מיליון בני אדם, או 25 אחוז מהאוכלוסייה, סובלים מחוסר ביטחון תזונתי; המחוזות המזרחיים נפגעים במיוחד, עם 2.08 מיליון נפש הסובלים מחוסר ביטחון תזונתי בצפון קיוו (North-Kivu), 1.3 מיליון נפש בדרום קיוו (South-Kivu) ו-2.9 מיליון נפש באיטורי (Ituri).⁶³

נציבות האו"ם לפליטים, ניטור הגנה, 2022.

55 שם.

56 שם.

57 שם.

58 ראו גם מועצת הביטחון של האו"ם, דוח סופי של קבוצת המומחים בנושא הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו, 14 ביוני 2022, S/2022/479, www.ecoi.net/en/file/local/2074508/N2233870.pdf, פס' 192. ראו גם, משרד האו"ם לתיאום עניינים הומניטריים לשנת 2022, סקירה כללית של צרכים הומניטריים: הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו, דצמבר 2021, <https://reliefweb.int/report/democratic-republic-congo/r-publique-d-mocratique-du-congo-aper-u-des-besoins-humanitaires-3>, עמ' 9.

59 ראו גם מועצת הביטחון של האו"ם, דוח סופי של קבוצת המומחים בנושא הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו, 14 ביוני 2022, www.ecoi.net/en/file/local/2074508/N2233870.pdf, פס' 199-195; מועצת הביטחון של האו"ם, מכתב מתאריך 10 בינואר 2021 ממתאם פאנל המומחים בנושא הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו לנושאי מועצת הביטחון, 10 ביוני 2021, www.ecoi.net/en/file/local/2053905/S_2021_560_E.pdf, פס' 76-75; The Guardian, שגריר איטליה ברפובליקה הדמוקרטית של קונגו נהרג בהתקפה על שיירת האו"ם, 22 בפברואר 2021, www.theguardian.com/world/2021/feb/22/italian-ambassador-to-dr-congo-dies-in-attack-un-convoy-luca-attanasio.

60 מועצת הביטחון של האו"ם, משלחת האו"ם לייצוב המצב ברפובליקה הדמוקרטית של קונגו: דוח המזכ"ל, 22 ביוני 2022, S/2022/503, www.ecoi.net/en/file/local/2075053/N2237690.pdf, פס' 32.

61 משרד האו"ם לתיאום עניינים הומניטריים, הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו - איטורי (Ituri): סקירת המצב ההומניטרי, ינואר-יוני 2022, <https://reliefweb.int/report/democratic-republic-congo/republique-democratique-du-congo-ituri-apercu-de-la-situation-humanitaire-janvier-juin-2022>, משרד האו"ם לתיאום עניינים הומניטריים, הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו - צפון קיוו (North-Kivu): סקירת המצב ההומניטרי, 6 ביולי 2022, <https://reliefweb.int/report/democratic-republic-congo/nord-kivu-overview-humanitarian-situation-june-2022>, לתיאום עניינים הומניטריים, הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו - דרום קיוו (South Kivu) סקירת המצב ההומניטרי, ינואר-דצמבר 2021, 15 בפברואר 2022, <https://reliefweb.int/report/democratic-republic-congo/r-publique-d-mocratique-du-congo-sud-kivu-aper-u-de-la-situation>.

62 "הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו היא בין חמש המדינות העניות ביותר בעולם. בשנת 2021, כמעט 64 אחוז מהקונגולים, קצת פחות מ-60 מיליון בני אדם, חיו על פחות מ-2.15 דולר ליום. בערך אחד מכל שישה אנשים החיים בעוני קיצוני באפריקה שמדרום לסהרה חי ברפובליקה הדמוקרטית של קונגו". הבנק העולמי, הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו, דולה ב-2 באפריל 2022, www.worldbank.org/en/country/drc/overview. ראו גם, S. Sasidharan and H. S. Dhilon, תמונת מצב של עוני: מחלות ומלחמה - הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו, 15 ביולי 2021, www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC8438513.

63 תוכנית המזון העולמית (WFP): הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו: דוח מצב אוגוסט, מס' 40, 22 בספטמבר 2022, <https://api.godocs.wfp.org/api/documents/b171ebc4f8644e7da0c4a386fc2fea3c/download>, עמ' 1; משרד האו"ם לתיאום עניינים הומניטריים, הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו - איטורי (Ituri): סקירת המצב ההומניטרי, ינואר-יוני 2022, 15 ביולי 2022, <https://reliefweb.int/report/democratic-republic-congo/republique-democratique-du-congo-ituri-apercu-de-la-situation-humanitaire-janvier-juin-2022>; משרד האו"ם לתיאום עניינים הומניטריים, הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו - צפון קיוו (North-Kivu): סקירת המצב ההומניטרי, 6 ביולי 2022, <https://reliefweb.int/report/democratic-republic-congo/democratic-republic-congo-nord-kivu-overview-humanitarian-situation-june-2022>; משרד האו"ם לתיאום עניינים הומניטריים, הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו - דרום קיוו (South Kivu) סקירת המצב ההומניטרי, ינואר-דצמבר 2021, 15 בפברואר 2022, <https://reliefweb.int/report/democratic-republic-congo/r-publique-d-mocratique-du-congo-sud-kivu-aper-u-de-la-situation>; משרד האו"ם לתיאום עניינים הומניטריים, סקירה כללית של צרכים הומניטריים: הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו, דצמבר 2021, <https://reliefweb.int/report/democratic-republic-congo/r-publique-d-mocratique-du-congo-aper-u-des-besoins-humanitaires-3>, עמ' 92-88. בנוסף, מחירי המזון עלו: "מאז חודש מארס 2022, עלות הסוכר ושמן הבישול עלתה ב-50 אחוז, הלחם ב-20 אחוז והאורז ב-11 אחוז, התפתחות שמציבה אתגר עצום במדינה החווה רמות היסטוריות של רעב". אל-ג'זירה, הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו: משבר העקירה המזוהם ביותר בעולם, www.aljazeera.com/gallery/2022/6/1/photos-dr-congo-the-worlds-most-neglected-displacement-crisis.

21. הסיוע ההומניטרי לעקורים, בייחוד באזורי סכסוך פעיל, מוגבל מאוד עקב חוסר הביטחון.⁶⁴ לעקורים ולשבים אין גישה למוצרים חיוניים, לשירותים ולרשתות תמיכה משפחתיות וקהילתיות.⁶⁵ לפי הערכות, 95 אחוז מהעקורים חיים במשפחות מארחות או בבתים מאולתרים.⁶⁶ עקורים חדשים רבים חיים במקלטים זמניים, שבהם "חסרה תשתית לתמיכה באנשים נוספים המגיעים אליהם, ועקב כך הם נחשפים לכולרה, מלריה ומחלות אחרות".⁶⁷ במהלך שנת 2021, 80 אחוז מהעקורים היו נשים וילדים.⁶⁸ מכיוון שעקורים רבים מתיישבים בקהילות מארחות, הדבר מכביד על משאבי הקהילות בסביבתן ומוביל לעלייה בצרכים ההומניטריים.⁶⁹
22. נכון ל-2 בנובמבר 2022, הושג מימון עבור 39.3 אחוז בלבד מתוכנית המענה ההומניטרי לרפובליקה הדמוקרטית של קונגו.⁷⁰

עקירה פנימית, פליטים ושיבה

23. העקירה ברפובליקה הדמוקרטית של קונגו נובעת, באופן מוחלט כמעט, מסכסוכים ואלימות.⁷¹ על פי ההערכות, כ- 5.6 מיליון קונגולים הם עקורים פנימיים, ומספר זה הופך את משבר העקירה הפנימית בקונגו לנרחב ביותר באפריקה. רובם המכריע של העקורים הפנימיים הם בצפון קיוו (North-Kivu) – 1.8 מיליון בני אדם, בדרום קיוו (South-Kivu) – 1.3 מיליון ובאיטורי (Ituri) – 1.8 מיליון.⁷² על פי ההערכות, בין החודשים ינואר-נובמבר 2021 נעקרו מבתיהם 2.6

64. תוכנית המזון העולמית (WFP): הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו; דוח מצב אוגוסט, מס' 40, 22 בספטמבר 2022, <https://api.godocs.wfp.org/api/documents/b171ebc4f8644e7da0c4a386fc2fea3c/download>; משרד האו"ם לתיאום עניינים הומניטריים, הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו: המצב ההומניטרי בשטחי רוטשורו (Rutshuru) וניאראונגו (Nyiragongo), 15 ביוני 2022, <https://reliefweb.int/report/democratic-republic-congo>; יוניסף, הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו, דו"ח מצב הומניטרי מס' 1, 18 באפריל 2022, <https://reliefweb.int/report/democratic-republic-congo/unicef-dr-congo-humanitarian-situation-report-no1-reporting-period>, עמ' 2.

65. "פגיעות של עקורים ושבויים נובעת גם מהיעדר גישה למוצרים ולשירותים בסיסיים, כמו תשתית של מי שתייה, היגיינה וסביבה נקייה, שירותי בריאות, מחסה סביר ובטוח וחינוך. בנוסף, הרשתות המשפחתיות והקהילתיות, המשמשות לרוב כמנגנוני הגנה, התרופפו". משרד האו"ם לתיאום עניינים הומניטריים, סקירה כללית של צרכים הומניטריים לשנת 2022: הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו, דצמבר 2021, <https://reliefweb.int/report/democratic-republic-congo/r-publique-d-mocratique-du-congo-aper-u-des-besoins-humanitaires-3>, עמ' 45.

66. נתוני נציבות האו"ם לפליטים, אוקטובר 2022.

67. נציבות האו"ם לפליטים, נציבות האו"ם לפליטים מוטרדת מאוד מהתחדשות האלימות שהובילה לעזיבתם של אלפי בני אדם בצפון קיוו (North-Kivu). הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו, 27 ביולי 2022, www.unhcr.org/news/briefing/2022/5/629087f94/unhcr-deeply-concerned-renewed-violence-displacing-thousands-north-kivu.html. ראו גם, הוועד הבינלאומי של הצלב האדום (ICRC), גל האלימות במזרח הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו דחק אלפי עקורים לפאתי גומא (GOMA), www.icrc.org/en/document/eastern-democratic-republic-congo-drc-surge-violence-has-driven-thousands-displaced-people; מועצת הפליטים הנורווגית (NRC), הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו, 37,000 בני אדם נעקרו מבתיהם במהלך ארבעה ימים על רקע התחדשות הלחימה בצפון קיוו (North-Kivu), 27 במאי 2022, www.nrc.no/news/2022/may/dr-congo-37000-people-displaced-in-four-days-amid-a-resurgence-of-fighting-in-north-kivu.

68. משרד האו"ם לתיאום עניינים הומניטריים, סקירה כללית של צרכים הומניטריים לשנת 2022: הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו, דצמבר 2021, עמ' 22. "באיטורי (Ituri), כמעט 120,000 בני אדם (לרבות 25,560 נשים ו-69,600 ילדים) נעקרו לאחוריה מבתיהם בחודשים ינואר ופברואר, עקב התקפות חוזרות ונשנות של ארגונים חמושים בשטחי ד'ג'ו (Djugu) ומהאגי (Mahagi)". יוניסף, הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו, דו"ח מצב הומניטרי מס' 1, 18 באפריל 2022, <https://reliefweb.int/report/democratic-republic-congo/unicef-dr-congo-humanitarian-situation-report-no1-reporting-period>, עמ' 2.

69. "עקירה נרחבת וחוזרת ונשנית מלה את משאביהם של יישובים סמוכים שבהם אנשים ניסו למצוא נמל מבטחים". נציבות האו"ם לפליטים, נציבות האו"ם לפליטים מוטרדת ביותר מהתגברות האלימות נגד אזרחים עקורים במזרח קונגו, 18 בפברואר 2022, www.unhcr.org/news/briefing/2022/2/620f65234/unhcr-alarmed-rising-violence-against-displaced-civilians-eastern-dr-congo.html. ראו גם, הסוכנות האמריקנית לפיתוח בינלאומי (USAID): הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו: מצב חרום מורכב, דף מידע מס' 3, 13 במאי 2022, www.usaid.gov/sites/default/files/documents/2022-05-USG_Democratic_Republic_of_the_Congo_Complex_Emergency_Fact_Sheet_3.pdf, עמ' 3; Reach, קהילות מארחות עומדות בקו החזית של משבר העקירה ברפובליקה הדמוקרטית של קונגו, 11 בפברואר 2021, www.reach-initiative.org/what-we-do/news/host-communities-as-front-liners-to-the-displacement-crisis-in-drc.

70. משרד האו"ם לתיאום עניינים הומניטריים, שירות מעקב פיננסי: תוכנית המענה ההומניטרי לרפובליקה הדמוקרטית של קונגו לשנת 2022, נדלה ב-2 בנובמבר 2022, <https://fts.unocha.org/appeals/1093/summary>.

71. "בשנת 2022, רשמה ברפובליקה הדמוקרטית של קונגו אוכלוסייה העקורים הפנימיים הגדולה ביותר [באזור]. למעלה מ-90 אחוז מהם נאלצו להימלט עקב מעשי אלימות וחוסר ביטחון, לרבות כמעט 186,000 בני אדם שנעקרו לשטחי רוטשורו (Rutshuru) וניאראונגו (Nyiragongo) מאז חודש נובמבר 2021 בגלל התעוררותה המחודשת של תנועת 23 במארס (M23)". מועצת הביטחון של האו"ם, "ישום מסגרת השלום, הביטחון ושיתוף הפעולה עבור הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו והאזור", 4 באוקטובר 2022, www.ecoi.net/en/file/local/2080453/N2261252.pdf, עמ' 27. "אלימות וסכסוך מתמשכים הם הגורמים כמעט לכל העקירה (96.5 אחוז). רק 3 אחוזים מהעקירה הפנימית ברפובליקה הדמוקרטית של קונגו קשורים לאסונות טבע. מחוז איטורי (Ituri) הוא הנפגע ביותר ובו נרשם מספר העקורים הגבוה ביותר ביחס לאוכלוסייה: 1.9 מיליון עקורים מתוך אוכלוסייה כוללת של 5.7 מיליון. דיווחים על התקפות קטלניות על אזרחים נמסרים באופן כמעט יומיומי". הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו, 12 באפריל 2022, <https://reliefweb.int/report/democratic-republic-congo-dg-echo>. העיקרים המובילים לתנועת האוכלוסייה (עקירה פנימית ושיבה) הם הסכסוכים המזוינים והסכסוכים הבין-קהילתיים וסכסוכי הקרקעות, בייחוד במזרח הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו". משרד האו"ם לתיאום עניינים הומניטריים, סקירה כללית של צרכים הומניטריים לשנת 2022: הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו, דצמבר 2021, <https://reliefweb.int/report/democratic-republic-congo/r-publique-d-mocratique-du-congo-aper-u-des-besoins-humanitaires-3>, עמ' 44. הסכסוכים ומעשי האלימות נגרמים, בין היתר, מהמתיחות מתמשכת בין ההכוחות המזוינים של הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו (FARDC) לבין ארגונים חמושים שונים, כסכסוכים על אדמה הניתנת לעיבוד, על מחצבים ומשאבי טבע אחרים וסכסוכים הקשורים לסוגיות אתניות ולמאבקי כוח מקומיים. ראו Global Conflict Tracker, חוסר יציבות ברפובליקה הדמוקרטית של קונגו, 3 באוגוסט 2022, www.cfr.org/global-conflict-tracker/conflict/violence-democratic-republic-congo; הסבר: מה עומד מאחורי הסכסוך המתחמק במזרח הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו?, 22 ביולי 2022, www.voanews.com/a/explainer-what-s-behind-the-rising-conflict-in-eastern-drc-6670314.html.

72. נכון ל-31 באוגוסט 2022, היו באיטורי (Ituri) 1,782,938 עקורים, בצפון קיוו (North-Kivu) 1,785,617, ובדרום קיוו (South-Kivu) 1,342,910. נציבות האו"ם לפליטים, הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו בקצרה, 18 בספטמבר 2022, <https://data.unhcr.org/en/documents/details/95690>, עמ' 18. נציבות האו"ם לפליטים, דף מידע של נציבות האו"ם לפליטים על הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו, אפריל-יוני 2022, 21 ביולי 2022, <https://data.unhcr.org/en/documents/details/94352>, עמ' 21. נציבות האו"ם לפליטים, משרד אזורי, דרום אפריקה: אוכלוסייה שבתחום אחריותה של נציבות האו"ם לפליטים בדרומה של אפריקה, 31 במאי 2022, עמ' 31.

- 23 מיליון בני אדם, וסבבי העקירה בעקבות הסכסוך נמשכו בשנת 2022.⁷³ המצור והתעוררותה המחודשת של תנועת 23 במארס (M23) הסיטו אזורי עימות, יצרו פערי ביטחון, וצמצמו עוד יותר את האזורים הבטוחים עבור עקורים.⁷⁴ בנוסף, התקפות על אתרי עקורים באיטורי (Ituri) גרמו מאז חודש מאי 2021 לעקירה מחודשת של אלפי בני אדם.⁷⁵
24. בחודש פברואר 2022, הביעה נציבות האו"ם דאגה עמוקה מהעלייה במספר ההתקפות על אתרי עקירה ועקורים במחוזות צפון קיוו (North-Kivu), דרום קיוו (South-Kivu) ואיטורי (Ituri), לרבות ההתקפה המחרידה במיוחד על מחנה העקורים במישור סאבו (Plaine Savo) ב-3 בפברואר 2022.⁷⁶ בין החודשים פברואר-יוני 2022, נציבות האו"ם לפליטים תיעדה את הריגתם של לפחות 715 בני אדם בהתקפות בנושק חם ובפשיטות עם מצ'טות על אתרי עקורים או עם שובם של עקורים לבתיהם.⁷⁷
25. נכון ל-31 באוגוסט 2022, הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו אירחה 515,899 פליטים ו-2,183 מבקשי מקלט, רובם מהרפובליקה המרכז אפריקאית, רואנדה, דרום סודאן ובורונדי.⁷⁸

עמדת נציבות האו"ם לפליטים בנושא שיבה

26. היות שהמצב במחוזות צפון קיוו (North-Kivu), דרום קיוו (South-Kivu) ואיטורי (Ituri) ובאזורים הסמוכים להם עודנו הפכפך ובלתי יציב, נציבות האו"ם לפליטים גורסת כי סביר שאנשים הנמלטים מסכסוכים בשלושת המחוזות הללו ובאזורים הסמוכים להם יזדקקו להגנה בינלאומית כפליטים בהתאם לסעיף 1(2) לאמנת ארגון אחדות אפריקה (כיום האיחוד האפריקני) משנת 1969 בדבר היבטים ספציפיים של בעיות פליטים באפריקה.⁷⁹ בנוסף, אנשים רבים הנמלטים מהרפובליקה הדמוקרטית של קונגו צפויים לעמוד בקריטריונים למעמד של פליט על פי האמנה משנת 1951.⁸⁰ נציבות

www.ecoi.net/en/file/local/2074917/RBSA_Population_Dashboard_202205.pdf; נציבות האו"ם לפליטים, נציבות האו"ם לפליטים מוסדרת מאד מהתחדשות האלימות שהובילה לעקירתם של אלפי בני אדם בצפון קיוו (North-Kivu), הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו, 27 ביולי 2022, www.unhcr.org/news/briefing/2022/5/629087f94/unhcr-deeply-concerned-renewed-violence-displacing-thousands-north-kivu.html.

⁷³ "לפחות 170,000 אזרחים נעקרו מבתיהם, במקרים רבים שוב ושוב, מאז החלה ההסלמה בלחימה במזרח הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו בחודש נובמבר 2021. גל האלימות האחרון הוביל עשרות אלפי אנשים לעזוב את בתיהם בחיפוש אחר ביטחון יחסי בחלקים שונים של המחוז, לרבות גומא (Goma). על פי דיווחים, במהלך השבוע האחרון לבדו, כ-7,000 בני אדם חצו את הגבול לאוגנדה השכנה". נציבות האו"ם לפליטים, נציבות האו"ם לפליטים מוסדרת מאד מהתחדשות האלימות שהובילה לעקירתם של אלפי בני אדם בצפון קיוו (North-Kivu), הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו, 27 ביולי 2022, www.unhcr.org/news/briefing/2022/5/629087f94/unhcr-deeply-concerned-renewed-violence-displacing-thousands-north-kivu.html. ראו גם נציבות האו"ם לפליטים, נציבות האו"ם לפליטים מוסדרת מאד ממניין ההרוגים בקרב העקורים במזרח הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו, 22 ביולי 2022, www.ecoi.net/en/document/2075989.html; נציבות האו"ם לפליטים, נציבות האו"ם לפליטים מוסדרת ביותר מהתגברות האלימות נגד אזרחים עקורים במזרח קונגו, 18 בפברואר 2022, www.unhcr.org/news/briefing/2022/2/620f65234/unhcr-alarmed-rising-violence-against-displaced-civilians-eastern-dr-congo.html.

⁷⁴ תנאי נציבות האו"ם לפליטים, אוקטובר 2022. "מאז אמצע 2022, חלה עלייה בפעילות של ארגון חמוש אחר ברפובליקה הדמוקרטית של קונגו, תנועת ה-23 במארס (M23), שהובילה לנסיגת כוחות מסיימים של הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו וכוחות שמירת השלום של האו"ם מאזורי השפעה של כוחות הברית הדמוקרטית (ADF), ונסיגה זו החריפה את הריק הביטחוני". שירותי המחקר של הקונגרס (CRS), ארגון כוחות הברית הדמוקרטית (ADF) שלוחה של המדינה האיסלאמית ברפובליקה הדמוקרטית של קונגו, 1 בספטמבר 2022, <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/IF/IF12206>, עמ' 1. ראו גם, מועצת הביטחון של האו"ם, "יישום מסגרת השלום הביטחון ושיפור הפעולה עבור הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו והאזור, 4 באוקטובר 2022, S/2022/735, www.ecoi.net/en/file/local/2080453/N2261252.pdf, 14 ביוני 2022, www.unhcr.org/news/briefing/2022/2/620f65234/unhcr-alarmed-rising-violence-against-displaced-civilians-eastern-dr-congo.html.

⁷⁵ INTERSOS / נציבות האו"ם לפליטים, דוח ניטור הגנה חודשי, אוגוסט 2022, www.ecoi.net/en/document/2075989.html; נציבות האו"ם לפליטים, נציבות האו"ם לפליטים מוסדרת מאד ממניין ההרוגים בקרב העקורים במזרח הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו, 22 ביולי 2022, www.ecoi.net/en/document/2075989.html; נציבות האו"ם לפליטים, נציבות האו"ם לפליטים מוסדרת מאד ממניין ההרוגים בקרב העקורים ברפובליקה הדמוקרטית של קונגו, 22 ביולי 2022, www.ecoi.net/en/document/2075989.html; נציבות האו"ם לפליטים, נציבות האו"ם לפליטים מוסדרת מאד ממניין ההרוגים בקרב העקורים ברפובליקה הדמוקרטית של קונגו, 22 ביולי 2022, www.ecoi.net/en/document/2075989.html.

⁷⁶ "על פי אשכול ההגנה, מאז חודש מאי 2021 אירעו בסך הכול 16 התקפות על מחנות עקורים, בהן נהרגו 185 גברים, נשים וילדים, ונפצעו 82 מנספיים". מועצת הפליטים הנורווגית (NRC), ארגונים לא ממשלתיים בינלאומיים הפועלים ברפובליקה הדמוקרטית של קונגו מגנים את התקפות הקטלניות חוזרות ונשנות על אזרחים עקורים, 14 ביוני 2022, <https://humanglemedia.com/more-attacks-more-displacements-inside-dr-congos-ituri-violence.html>; נציבות האו"ם לפליטים מוסדרת ביותר מהתגברות האלימות נגד אזרחים עקורים במזרח קונגו, 18 בפברואר 2022, www.unhcr.org/news/briefing/2022/2/620f65234/unhcr-alarmed-rising-violence-against-displaced-civilians-eastern-dr-congo.html.

⁷⁷ "נציבות האו"ם לפליטים, סוכנות הפליטים של האו"ם וארגון ההגירה הבינלאומי (IOM) מוזעזעים מההתקפה החמושה על אתר העקורים הפנימיים במישור סאבו (Plaine Savo) שבשטח דג'ו (Djugu), ברפובליקה הדמוקרטית של קונגו. לפחות 50 בני אדם נהרגו, בהם יותר מתריסר ילדים, ויותר מ-40 בני אדם נוספים נפצעו במהלך ההתקפה במחוז איטורי (Ituri) ביום שלישי. הסוכנויות מגנות בחריפות את ההתקפה המחרידה ומזכירות לכל הצדדים את חובותיהם על פי המשפט הבינלאומי להגן על אזרחים ולשמור על חייהם בכל עת". נציבות האו"ם לפליטים, נציבות האו"ם לפליטים מוסדרת מאד ממניין ההרוגים בקרב העקורים ברפובליקה הדמוקרטית של קונגו, 3 בפברואר 2022, www.unhcr.org/news/press/2022/2/61fbec24/unhcr-iom-condemn-deadly-attack-displacement-site-dr-congo.html. ראו גם, מועצת הפליטים הנורווגית (NRC), ארגונים לא ממשלתיים בינלאומיים הפועלים ברפובליקה הדמוקרטית של קונגו מגנים את התקפות הקטלניות חוזרות ונשנות על אזרחים עקורים, 14 ביוני 2022, <https://humanglemedia.com/more-attacks-more-displacements-inside-dr-congos-ituri-violence.html>; נציבות האו"ם לפליטים, נציבות האו"ם לפליטים מוסדרת ביותר מהתגברות האלימות נגד אזרחים עקורים במזרח קונגו, 18 בפברואר 2022, www.unhcr.org/news/briefing/2022/2/620f65234/unhcr-alarmed-rising-violence-against-displaced-civilians-eastern-dr-congo.html.

⁷⁸ נציבות האו"ם לפליטים, נציבות האו"ם לפליטים מוסדרת מאד ממניין ההרוגים בקרב העקורים ברפובליקה הדמוקרטית של קונגו, 22 ביולי 2022, www.ecoi.net/en/document/2075989.html.

⁷⁹ ישנם 211,953 פליטים ומבקשי מקלט מהרפובליקה המרכז אפריקאית, 209,864 מרואנדה, 55,652 מדרום סודן ו-42,232 מבורונדי. נציבות האו"ם לפליטים, הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו בצורה, 18 בספטמבר 2022, <https://data.unhcr.org/en/documents/details/95690>.

⁸⁰ ארגון אחדות אפריקה, אמנת ארגון אחדות אפריקה (כיום האיחוד האפריקני) בדבר היבטים ספציפיים של בעיות פליטים באפריקה (OAU Convention), 10 בספטמבר 1969, U.N.T.S. 45, 1001, www.refworld.org/docid/3ae6b360.html.

העצרת הכללית של האו"ם, אמנה בדבר מעמדם של פליטים, 28 ביולי 1951, האומות המאוחדות, סדרת האמנה, כרך א, 189, עמ' 31: www.unhcr.org/refworld/docid/3be01b964.html, והעצרת הכללית של האו"ם, פרוטוקול בדבר מעמדם של פליטים, 31 בינואר 1967, United Nations, Treaty Series, כרך 606, עמ' 267, www.refworld.org/docid/3ae6b3ae4.html, נוסח עברי של האמנה והפרוטוקול: <https://www.unhcr.org/il/wp-content/uploads/sites/6/2022/05/Text-1951-Conv-1967-Prot-HEB-f.pdf>.

האו"ם לפליטים קוראת למדינות לאפשר לאנשים המגיעים מהאזורים הנפגעים גישה לשטחיהן. ייתכן שיהיה צורך לבחון שיקולי אי-הכללה, בהתאם לפרופיל של כל מקרה פרטני.⁸¹

27. יתר על כן, נציבות האו"ם לפליטים סבורה כי אין זה ראוי שמדינות ימנעו להגנה בינלאומית מאנשים המגיעים מאזורים המושפעים מסכסוכים, בהסתמך על "חלופת מגורים פנימית" משוערת בחלקים אחרים של הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו, אלא אם כן למבקש המקלט היו מלכתחילה קשרים חזקים לאזור העתקת המגורים המוצע. קשרים כאלה צריכים לכלול, לכל הפחות, יכולת לדבר שבשפה המקומית, כמו גם קשרים משפחתיים או קשרים משמעותיים אחרים באזור המדובר. כמו כן, לאדם הנוגע בדבר צריכה להיות אפשרות לקבל את התיעוד הנדרש כדי שיוכל להתיישב ולנוע בחופשיות באזור העתקת מגורים המוצע, ולא ייחשף לסכנה של מעצר שרירותי. יש לבחון בקפידה כל הצעה כזו בדבר חזרה, תוך התחשבות בנסיבות הפרטניות של המקרה.⁸²

28. מצב הביטחון, שלטון החוק וזכויות האדם במחוזות צפון קיוו (North-Kivu), דרום קיוו (South-Kivu) ואיטורי (Ituri) מעמיד בספק את ההיתכנות של שיבה בטוחה ומכבדת עבור כל אדם שמקורו במחוזות אלו ובאזורים סמוכים, בין אם ימצא שאדם זה נזקק להגנה בינלאומית ובין אם לאו. נציבות האו"ם לפליטים קוראת למדינות שלא להחזיר בכפייה לרפובליקה הדמוקרטית של קונגו אנשים שמוצאם מאזורים אלה עד שמצב הביטחון וזכויות האדם בהם ישתפר דיים כדי לאפשר שיבה בטוחה ומכבדת של מי שנקבע שאינם זקוקים להגנה בינלאומית.

שיבה מרצון

29. יש לספק לאזרחים קונגוליים בודדים השוהים מחוץ למדינה, ואשר שוקלים להסדיר בעצמם חזרה למחוזות צפון קיוו (North-Kivu), דרום קיוו (South-Kivu) או איטורי (Ituri) מידע מפורט ככל האפשר על המצב במקום מוצאם, כדי לאפשר להם לקבל החלטה מושכלת, תוך התחשבות במצב הנוכחי בכל הנוגע לביטחון, ממשל ופרנסה.

30. נציבות האו"ם לפליטים תומכת בשיבה מרצון של פליטים קונגוליים ממדינות שכנות ומהאזור הרחב יותר, ובתנאי שהובטח שהחלטתו של הפרט היא מושכלת והתקבלה מרצון. לפני שתעניק את תמיכתה לשיבה מרצון של אזרחי קונגו, נציבות האו"ם לפליטים תאמת ותוודא באמצעות ראיונות אישיים עם כל בני המשפחות השבות, כי ההחלטה לשוב למקום ספציפי ברפובליקה הדמוקרטית של קונגו התקבלה מרצון חופשי.

31. כל סיוע שתעניק נציבות האו"ם לשיבתם של פליטים לרפובליקה הדמוקרטית של קונגו נועד לתמוך במי שבחרים לשוב מרצונם החופשי, בהיותם מודעים היטב למצב במקומות מוצאם או באזור החלופי שבו בחרו. אין לפרש שום פעולה של נציבות האו"ם לפליטים בתמיכה בשיבה מרצון, לרבות מאמצים שמטרתם שילוב יציב מחדש של שבים ועקורים פנימיים ברפובליקה הדמוקרטית של קונגו, כהערכה של נציבות האו"ם לפליטים אשר לביטחונם של מי שביקשו להגנה בינלאומית ממדינות מקלט אם ישוּבו לרפובליקה הדמוקרטית של קונגו. שיבה מרצון והחזרה בכפייה הם שני תהליכים שונים מהותית, הכרוכים ברמות אחריות שונות מצד הגורמים השונים המעורבים.

⁸¹ נציבות האו"ם לפליטים, קווים מנחים להגנה בינלאומית מס' 5: תחולת סעיפי ההדרה: סימן א' (י) לאמנה משנת 1951 בדבר מעמדם של פליטים, 4 בספטמבר 2003, HCR/GIP/03/05, [www.refworld.org/docid/3f5857684.html](https://www.unhcr.org/il/wp-content/uploads/sites/6/2020/11/Guidelines-on-International-Protection-No-5-Application-of-the-Exclusion-Clauses-Hebrew.pdf), נוסח עברי: <https://www.unhcr.org/il/wp-content/uploads/sites/6/2020/11/Guidelines-on-International-Protection-No-5-Application-of-the-Exclusion-Clauses-Hebrew.pdf>.

⁸² להנחיות מפורטות ראו נציבות האו"ם לפליטים, קווים מנחים להגנה בינלאומית מס' 4: "חלופת המנוסה הפנימית או העתקת המגורים" בהקשר של סימן א' (א) (2) לאמנה משנת 1951 ו/או הפרוטוקול משנת 1967 בדבר מעמדם של פליטים, 23 ביולי 2003, www.refworld.org/pdfid/3f2791a44.pdf, HCR/GIP/03/04, נוסח עברי: <https://www.unhcr.org/il/wp-content/uploads/sites/6/2020/11/Guidelines-on-International-Protection-No-5-Application-of-the-Exclusion-Clauses-Hebrew.pdf>.